

Όποιος πιστεύει ότι πρέπει να θεωρείται «βραχύβια» μια κυβέρνηση που, όπως αυτή του Καραμανλή, μετά βίας κατορθώνει να μείνει στην εξουσία ένα δυο χρόνια, είναι βαθιά νυχτωμένος. Στα 180 χρόνια της ύπαρξης του ελεύθερου ελληνικού κράτους, καμιά εκατοστή κυβερνήσεις δεν κατάφεραν να βγάλουν τη χρονιά. Με πρωταθλήτρια, εκείνη του πρωθυπουργού και προέδρου του Αρείου Πάγου, Αριστείδη Μωραΐτινη, που ορκίστηκε στις 9 Φεβρουαρίου 1863 και παραιτήθηκε την επομένη, 10 του μήνα!

Ήταν η περίοδος αμέσως μετά την έξωση του Όθωνα (12 Οκτωβρίου 1962) και στην Ελλάδα γινόταν το «έλα να δεις». Με την κατάλυση της βαυαροκρατίας, συγκροτήθηκε εθνοσυνέλευση για να βγάλει την χώρα από την κρίση. Επέλεξε πρωθυπουργό τον Δημήτριο Βούλγαρη του οποίου η κυβέρνηση άντεξε σχεδόν ένα τρίμηνο. Η νέα, υπό τον Μωραΐτινη, δεν μπόρεσε να συμπληρώσει ούτε 48ωρο. Την διαδέχτηκε κυβέρνηση του Κ. Ζ. Βάλβη, ενώ μέσα στη χρονιά ακολούθησαν άλλες τρεις (υπό τους Δ. Κυριακό, Β. Ρούφο και ξανά Δ. Βούλγαρη). Συνολικά, επτά κυβερνήσεις υπό έξι πρωθυπουργούς.

Μέσα σ' αυτό το πολιτικό χάος, κατορθώθηκε η εκλογή του Γεώργιου Α' ως βασιλιά των Ελλήνων. Ο νεαρός Γλιξμπουργκ ορκίστηκε στο νέο σύνταγμα (1864) και διόρισε πρωθυπουργό τον παλαιμαχο δικαστικό Αλέξανδρο Κουμουνδούρο που προκήρυξε εκλογές για τις 14 Μαΐου 1865. Ήταν οι ως τότε πιο τίμιες και τις πήρε ο ίδιος. Παραιτήθηκε το φθινόπωρο συνδέοντας την τύχη του με ένα φορολογικό νομοσχέδιο για να φτιάξει δρόμους. Διορίστηκε ο Δημήτριος Βούλγαρης που παραιτήθηκε σχεδόν αμέσως, επειδή ο βασιλιάς αρνήθηκε να διώξει έναν ανεπιθύμητο στην κυβέρνηση ξένο σύμβουλό του. Τον διαδέχτηκε ο Επαμεινώνδας Δεληγιώργης, από τους πρωτεργάτες στην έξωση του Όθωνα. Παραιτήθηκε δέκα μέρες αργότερα, μόλις ψηφίστηκε ο προϋπολογισμός, επειδή τον είπαν προδότη, γιατί ανεχόταν εκείνον τον σύμβουλο. Διορίστηκε και πάλι ο Βούλγαρης για να ξαναπαραιτηθεί, δυο μέρες αργότερα, επειδή δεν του έκανε ο Γεώργιος το χατίρι να κλείσει τη Βουλή ως τον Ιανουάριο.

Ο βασιλιάς διόρισε τον Αλέξανδρο Κουμουνδούρο που ζήτησε ψήφο εμπιστοσύνης, χωρίς να υποχρεούται, θέτοντας έτσι έμμεσα ζήτημα δεδηλωμένης. Καταψηφίστηκε και παραιτήθηκε. Ο βασιλιάς έδιωξε τον σύμβουλό του που προκαλούσε την αναταραχή και ξανακάλεσε τον Δεληγιώργη. Παραιτήθηκε κι αυτός, για δεύτερη φορά, τέλη Νοεμβρίου, οπότε κλήθηκε ο Μπενιζέλος Ρούφος να βγάλει το δύσκολη αυτό 1865 με μια συμμαχική κυβέρνηση, την έβδομη μέσα στον ίδιο χρόνο.

Συνολικά, από τις πρώτες εκλογές, μετά το πρώτο ελληνικό σύνταγμα το 1844, έως το

1875, οπότε ο Χαρίλαος Τρικούπης υποχρέωσε τον βασιλιά Γεώργιο Α' να δεχτεί την «αρχή της δεδηλωμένης», έγιναν δεκαπέντε εκλογικές αναμετρήσεις αλλά η πρωθυπουργία άλλαξε χέρια 39 φορές!

Ο εικοστός αιώνας βρήκε την (από το 1899) κυβέρνηση Θεοτόκη να προσπαθεί να τα φέρει βόλτα σε μια Ελλάδα πληγωμένη από την ταπεινωτική ήττα του 1897. Διάδοχος του Χαρίλαου Τρικούπη αλλά λίγος, ο Γεώργιος Θεοτόκης κυβέρνησε τη χώρα (με διαλείμματα) επί δέκα χρόνια. Αποχώρησε από την πολιτική και η επί έξι χρόνια κυβέρνησή του έπεσε στις 4 Ιουλίου 1909. Ορκίστηκε νέα (στις 5 του μήνα) με πρωθυπουργό τον ως τότε αρχηγό της αντιπολίτευσης Δημήτριο Ράλλη. Η εφημερίδα «Χρόνος» σχολίασε:

«Τα φουσάτα του Θεοτόκη παραχόρτασαν. Ας έρθουν τώρα τα τσακάλια της αντιπολίτευσης να κάνουν Πάσχα».

Δεν πρόλαβαν. Η επανάσταση στο Γουδή ξέσπασε στις 14 Αυγούστου κι επικράτησε αμέσως. Η κυβέρνηση Ράλλη παραιτήθηκε το Δεκαπενταύγουστο, μόλις ένα μήνα αφ' ότου είχε αναλάβει. Στις 16, επαναστάτες και βασιλιάς συμφώνησαν στο πρόσωπο του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη. Τον διαδέχτηκε, τον επόμενο χρόνο (1910), κυβέρνηση του Στέφανου Δραγούμη που έμεινε στην εξουσία ως τις εκλογές του Αυγούστου της ίδιας χρονιάς. Με αυτές (10 του μήνα) ξεκίνησε η εποχή του Ελευθέριου Βενιζέλου που έμελλε να σφραγίσει τα πολιτικά πράγματα της χώρας για τα επόμενα 25 χρόνια. Αποδείχτηκαν θυελλώδη.

Η σύγκρουση του πολιτικού με το παλάτι ξεκίνησε με το ξέσπασμα του Α' Παγκοσμίου πολέμου. Η καίρια διαφωνία τους εντοπιζόταν στο αν η Ελλάδα θα έβγαινε στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο (ξέσπασε τον Ιούλιο του 1914) στο πλάι της Αντάντ, όπως ήθελε ο Βενιζέλος, ή δε θα μετείχε, όπως επιθυμούσε ο βασιλιάς Κωνσταντίνος. Στις 21 Φεβρουαρίου 1915, ο Βενιζέλος παραιτήθηκε. Ανέλαβε κυβέρνηση υπό τον Δημήτριο Γούναρη. Αναγκάστηκε να παραιτηθεί τρεις μήνες αργότερα καθώς, στις εκλογές της 31ης Μαΐου, οι Φιλελεύθεροι πέτυχαν νέα σαρωτική νίκη. Όμως, ο Κωνσταντίνος επέμενε στην

φιλογερμανική του ουδετερότητα.

Τα πράγματα οξύνθηκαν, όταν η Βουλγαρία (σύμμαχος των κεντρικών αυτοκρατοριών) κήρυξε τον πόλεμο στη Σερβία (σύμμαχο της Αντάντ και «αφορμή» του πολέμου), στις 19 Σεπτεμβρίου (1915). Ελλάδα και Σερβία δεσμεύονταν με κοινό αμυντικό σύμφωνο απέναντι στη Βουλγαρία. Ο Βενιζέλος επικαλέστηκε τις συμφωνίες. Ο βασιλιάς και πάλι αρνήθηκε. Ο Βενιζέλος παραιτήθηκε δεύτερη φορά μέσα στη χρονιά και απέσυρε το κόμμα του από τις επόμενες εκλογές. Έγιναν 6 Δεκεμβρίου 1915. Παρά την επικράτηση του Γούναρη (230 έδρες), ορκίστηκε κυβέρνηση υπό τον Αλέξανδρο Ζαΐμη. Δεν μπόρεσε να βγάλει τον μήνα. Το νέο έτος (1916) βρήκε πρωθυπουργό τον Σ. Σκουλούδη. Ήταν η χρονιά που ξεκίνησε ο διχασμός.

Παρήγε τρεις κυβερνήσεις αντιβενιζελικών ως τον Ιούνιο του 1917, οπότε ξανάλθε στα πράγματα ο Βενιζέλος. Έμεινε πρωθυπουργός ως τον Νοέμβριο του 1920, όταν το κόμμα του υπέστη πανωλεθρία. Η εκστρατεία στη Μικρά Ασία άρχισε να πηγαίνει από το κακό στο χειρότερο. Η έλευση του 1922 βρήκε στην εξουσία τον Δημήτριο Γούναρη που είχε σχηματίσει κυβέρνηση από την προηγούμενη χρονιά. Ανατράπηκε τον Φεβρουάριο. Νέος πρωθυπουργός ανέλαβε ο Νικόλαος Στράτος. Τον Μάιο κι αυτός ανατράπηκε. Επόμενος πρωθυπουργός ορκίστηκε ο Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης. Η μικρασιατική καταστροφή, τον Αύγουστο, παρέσυρε την κυβέρνησή του. Ακολούθησε τέταρτη κυβέρνηση μες τη χρονιά υπό τον Νικόλαο Τριανταφυλλάκο, ως τότε ύπατο αρμοστή στην Κωνσταντινούπολη. Έμεινε πρωθυπουργός μόλις λίγες μέρες, καθώς στις 10 Σεπτεμβρίου ξέσπασε η επανάσταση των Πλαστήρα – Γονατά. Ο Τριανταφυλλάκος παραιτήθηκε και συνέστησε στον βασιλιά Κωνσταντίνο να πράξει το ίδιο. Ο βασιλιάς προσπάθησε να στήσει «βασιλοκομμουνιστική» κυβέρνηση υπό τον Ιωάννη Μεταξά, το ΚΚΕ του είπε όχι, παραιτήθηκε κι έφυγε από τη χώρα. Πέμπτος πρωθυπουργός μέσα στο 1922 ανέλαβε για λίγες μέρες ο Α. Χαλαράκης. Παραιτήθηκε κι αυτός, όταν, στις 17 Σεπτεμβρίου, ορκίστηκε εγκεκριμένη από τους επαναστάτες κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον μετριοπαθή βενιζελικό πολιτικό Σωτήριο Κροκιδά. Προσπάθησε να ματαιώσει την εκτέλεση των έξι που κρίθηκαν υπαίτιοι της μικρασιατικής καταστροφής (ανάμεσά τους και οι τρεις πρώτοι πρωθυπουργοί της χρονιάς αυτής, Γούναρης, Στράτος, Πρωτοπαπαδάκης). Η θανάτωσή τους στις 15 Νοεμβρίου τον οδήγησε σε παραίτηση. Στις 27 Νοεμβρίου, έβδομος πρωθυπουργός μέσα στη χρονιά ανέλαβε ο Στυλιανός Γονατάς.

Όμως, η παρέλαση των βραχύβιων κυβερνήσεων συνεχίστηκε. Ο Στυλιανός Γονατάς έμεινε πρωθυπουργός ως τον Ιανουάριο του 1924, οπότε παρέδωσε στον εκλεγμένο Ελευθέριο Βενιζέλο που σύντομα παραιτήθηκε καθώς είδε ότι δεν μπορούσε να σώσει τη δυναστεία και η χώρα όδευε προς την αβασίλευτη δημοκρατία. Ορκίστηκε κυβέρνηση υπό τον Γεώργιο Καφαντάρη, για να ακολουθήσουν τέταρτη μέσα στη χρονιά (1924) υπό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου, πέμπτη υπό τον Θεμιστοκλή Σοφούλη και έκτη υπό τον Α. Μιχαλακόπουλο.

Ούτε αυτή μπόρεσε να εξαντλήσει τετραετία: Στις 26 Ιουνίου 1925, την ανέτρεψε ο Θόδωρος Πάγκαλος και εγκατέστησε δικτατορία.

Ανατράπηκε στις 27 Αυγούστου 1926 από τον υποστράτηγο Γεώργιο Κονδύλη που παρέδωσε την εξουσία στον Αλέξανδρο Ζαΐμη, πρωθυπουργό οικουμενικής κυβέρνησης (Δεκέμβριος 1926). Ο Ζαΐμης έμεινε πρωθυπουργός ως το 1928. Τη χρονιά αυτή, επανήλθε στην πολιτική ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Πήρε τις εκλογές της 19^{ης} Αυγούστου με ασύλληπτη πλειοψηφία: 178 έδρες έναντι 72 όλων των άλλων (εννέα) κομμάτων. Κυβέρνησε με διαλείμματα ως το 1933, οπότε εξοστρακίστηκε από την πολιτική σκηνή. Τη χρονιά εκείνη, ο διχασμός νεκραναστήθηκε καθώς τέσσερις κυβερνήσεις διαδέχτηκαν η μια την άλλη, με τελικό νικητή τον Π. Τσαλδάρη που έμεινε στην εξουσία κοντά δυο χρόνια. Η παλινόρθωση της μοναρχίας οδήγησε στη δικτατορία του Μεταξά (1936). Θα χρειαζόταν να περάσουν δέκα χρόνια κι ένας παγκόσμιος πόλεμος, ώσπου να ξαναγίνουν εκλογές στην χώρα.

Πρώτος πρωθυπουργός (Σεπτέμβριος του 1944) στην ελεύθερη Ελλάδα ανέλαβε ο Γεώργιος Παπανδρέου. Η χώρα οδηγήθηκε στα Δεκεμβριανά με τον Παπανδρέου να παραιτείται στο ξημέρωμα του 1945. Τον διαδέχτηκε ο Νικόλαος Πλαστήρας που προχώρησε στη συμφωνία της Βάρκιζας. Ακολούθησαν μέσα στη χρονιά ο Πέτρος Βούλγαρης, ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνό (και ως αντιβασιλιάς), ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος και ο Θεμιστοκλής Σοφούλης, συνολικά έξι κυβερνήσεις. Ήταν η χρονιά που οδήγησε στην έκρηξη του εμφύλιου πολέμου. Πέντε χρόνια αργότερα, με την Ελλάδα πληγωμένη, έπαψε να ισχύει ο στρατιωτικός νόμος που είχε επιβληθεί εξαιτίας του εμφύλιου πολέμου. Ήταν το 1950, στη διάρκεια του οποίου παρέλασαν πέντε κυβερνήσεις (των Α. Διομήδη, Ι. Θεοτόκη, Σοφοκλή Βενιζέλο, Ν. Πλαστήρα και πάλι Σ. Βενιζέλο).

Πέρασαν δεκαπέντε σκληρά χρόνια, ώσπου, στα 1963, η Ελλάδα φάνηκε να απαλλάσσεται από το αστυνομικό κράτος. Ήταν η χρονιά που ο Γεώργιος Παπανδρέου πήρε τις εκλογές με την Ένωση Κέντρου. Ανανέωσε τη λαϊκή εντολή στις αρχές του 1964 αλλά βρέθηκε να ροκανίζεται από το παλάτι. Έφτασε ως τις 15 Ιουλίου 1965, όταν, με μοχλό τον Μητσοτάκη, ανατράπηκε, για να ξεκινήσει η περίοδος της αποστασίας και της σαλαμοποίησης της Ένωσης Κέντρου. Την ίδια μέρα της ανατροπής (15 Ιουλίου), ο τότε βασιλιάς όρκισε πρωθυπουργό τον Γεώργιο Αθανασιάδη Νόβα που καταψηφίστηκε στις 4 Αυγούστου. Νέος

ανέλαβε ο Ηλίας Τσιριμώκος που επίσης καταψηφίστηκε αλλά με λιγότερους αντίθετους. Η σαλαμοποίηση της Ένωσης Κέντρου συνεχίστηκε με τέταρτο πρωθυπουργό τον Στέφανο Στεφανόπουλο που πήρε ψήφο εμπιστοσύνης (17 Σεπτεμβρίου) κι έβγαλε τη χρονιά. Ανατράπηκε τέλη του 1966.

Το 1967 μπήκε με υπηρεσιακό πρωθυπουργό τον Ιωάννη Παρασκευόπουλο. Την 1^η Απριλίου, ανατράπηκε και πρωθυπουργός ανέλαβε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος. Οι πραξικοπηματίες της 21^{ης}

Απριλίου εγκατέστησαν πρωθυπουργό τον Κ. Κόλλια (βασιλικό εκπρόσωπο στη χούντα). Τον ανέτρεψαν στις 13 Δεκεμβρίου, με το αποτυχημένο βασιλικό αντιπραξικόπημα, και πρωθυπουργός ανέλαβε ο ίδιος ο αρχιπραξικοπηματίας Γεώργιος Παπαδόπουλος.

Με τη μεταπολίτευση, το φαινόμενο των βραχύβιων κυβερνήσεων υποχώρησε. Επανήλθε μια φορά, το 1989, όταν την κυβέρνηση Ανδρέα Παπανδρέου διαδέχτηκε η συγκυβέρνηση Τζαννή Τζαννετάκη που παρέδωσε στην οικουμενική υπό τον Ξενοφώντα Ζολώτα. Οι εκλογές του 1990 έφεραν στην εξουσία τον Μητσοτάκη, στηριγμένο στον βουλευτή Κατσίκη που αποσπάστηκε από την ΔΗΑΝΑ του μετέπειτα προέδρου της Δημοκρατίας, Κωστή Στεφανόπουλου.

Στα συνολικά 164 χρόνια, από την ψήφιση του πρώτου ελληνικού συντάγματος και τις πρώτες εκλογές (1844), η Ελλάδα γνώρισε 164 κυβερνήσεις, που σημαίνει, κατά μέσο όρο, μία για κάθε χρόνο. Στο ίδιο διάστημα, ογδόντα άνδρες ορκίστηκαν πρωθυπουργοί. Με εκείνον τον Αριστείδη Μωραϊτίνη να κατέχει το ρεκόρ της πιο σύντομης πρωθυπουργίας (μόλις δυο μέρες) και (είτε μας αρέσεις είτε όχι) τον Κώστα Σημίτη της πιο μακράς: οκτώ χρόνια, ένας μήνας και 17 ημέρες συνεχούς πρωθυπουργίας, επικεφαλής τριών «συνεχόμενων» κυβερνήσεων (από 18 Ιανουαρίου 1996 ως 7 Μαρτίου 2004).

(Ποντίκι, 9.10.2008)